Anni Pietarinen
Työ- ja tasa-arvo-osasto

Sosiaali- ja terveysministeriön lausunto hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallintovaliokunta on pyytänyt sosiaali- ja terveysministeriöltä (STM) kirjallista lausuntoa hallituksen esitykseen eduskunnalle laiksi ulkomaalaislain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi (HE 179/2024).

STM on toimittanut asiantuntijalausunnon hallituksen esityksestä työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle 25.11.2024. Tässä lausunnossa STM toistaa työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle toimitetussa lausunnossa todetun, seuraavasti:

STM on antanut hallituksen esityksen valmistelun yhteydessä lausuntokierroksella lausuntonsa 14.8.2024. Lausunnossaan STM kommentoi hallituksen esitysluonnosta erityisesti työsuojelunäkökulmasta. STM nosti lisäksi esiin, että hallituksen esitysluonnoksen sisältyvässä vaikutusten arviointi – osuudessa ei ollut erikseen kuvattu lapsivaikutuksia.

STM toteaa, että STM:n lausunnossaan esittämät näkemykset on lähtökohtaisesti otettu huomioon hallituksen esityksen jatkovalmistelussa. STM pitää positiivisena, että hallituksen esitystä on täsmennetty erityisesti lapsivaikutusten arviointien osalta lausuntopalautteen perusteella.

Työsuojelun osalta STM toteaa, että työsuhteen loppumista koskevan ilmoitusvelvollisuuden valvonnan toteuttamista on tarkennettu esityksen Viranomaisvaikutukset -alakohdassa toteamauksella, että ”ulkomaalaislain 85 §:n 4 momentin mukaan työsuojeluviranomainen valvoo 82 §:ssä säädettyjen velvollisuuksien noudattamista ja valvonnasta säädetään työsuojelun valvonnasta ja työpaikan työsuojeluyhteistoiminnasta annetussa laissa (44/2006). Työsuojeluviranomaisen valvottavaksi tulisi uutena asiana työnantajan ilmoittamisvelvollisuus, jota myös Maahanmuuttovirasto valvoisi omassa toiminnassaan. Muutoksen ei arvioida merkittävästi lisäävän työsuojeluviranomaisen tehtäviä, koska ilmoitus tehtäisiin Maahanmuuttovirastolle ja sen järjestelmässä, jolloin ilmoitusvelvollisuuden valvonta olisi paremmin viraston tehtävissä.”

STM pitää tärkeänä hallituksen esitykseen lisättyä tarkennusta, että ilmoitusvelvollisuuden valvonta olisi lähtökohtaisesti Maahanmuuttoviraston tehtävä. STM toteaa, että työsuojeluvalvonta on riskiperusteista. Ilman erityistä syytä tai nimenomaista pyyntöä työsuojeluviranomainen ei lähtökohtaisesti tarkasta useita viikkoja aikaisemmin päättyneitä työsuhteita. Päättyneiden työsuhteiden ja työsuhteen päättymisen syiden tarkastelu, ilmoitusvelvollisuuden valvonta työsuojelutarkastuksilla sekä ilmoitusvelvollisuuden laiminlyönnistä tehtävät mahdolliset rikosilmoitukset veisivät resursseja kriittisemmiltä valvontatehtäviltä.

Anni Pietarinen
Työ- ja tasa-arvo-osasto

STM toteaa, että tarkennuksesta huolimatta edelleen jää epäselväksi, miten ilmoitusvelvollisuuden valvonta käytännössä toteutuisi, olisiko valvonta tehokasta ja mitkä olisivat eri viranomaisten valvontatehtävät. Tältä osin olisi syytä vielä konkreettisemmalla tasolla selventää, miten Maahanmuuttovirasto valvoisi ilmoittamisvelvollisuuden toteuttamista tai olisiko valvonta automatisoitu. Tätä voisi tehdä esimerkiksi seuraavien kysymysten avulla: miten Maahanmuuttovirasto käytännössä varmistaisi, että työsuhde on päättynyt? Pystyykö Maahanmuuttovirasto pääsääntöisesti selvittämään asian ilman muun viranomaisen apua vai tuleeko myös työsuojeluviranomaiselle tehtäviä asian selvittämisessä ja valvonnassa? Mikäli valvontamekanismiin kuuluu, että Maahanmuuttovirasto esittää sähköisestä järjestelmästä tehtyjen havaintojen perusteella työsuojeluviranomaiselle tarkastuspyyntöjä, tulee tähän varata erikseen työsuojeluviranomaiselle resursseja.